

A JUMARTOK VI. BOURGELAT BIZONYÍTÉKAI

Írta, fordította, szerkesztette: **Dr. Kenéz Árpád**
(Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.)
Eugene McCarthy PhD Jumarts:
Horse-cows and donkey-cows
című munkája alapján

A kérdés tehát továbbra is az, hogy ezek az állatok valóban ló-szarvasmarha hibridek-e vagy egyszerűen csak lófélék, ahogy azt Buffon és más ellenzők is megfogalmazták?

A probléma megoldásának kulcsa kétségtelenül az, hogy rendelkezésre állnak jumart példányok. Legalább kettő a Kitale Természetvédelmi Park területén (a videókon látható élő állatok – McCarthy honlapján vannak beágyazott videók), valamint van egy koponya is a párizsi múzeumban.

Mivel mindhárom egyed feltehetően F_1 hibrid, könnyű lenne molekuláris genetikai vizsgálat alá vetni őket. És tekintettel arra, hogy a Kitale Természetvédelmi Parkban legalább ketten vannak jelen, valószínűleg nem olyan ritkák, hogy kitarító kutatómunkával ne tudnánk még más egyedeket is felderíteni.

1. kép: Az Alforti Állatorvosi Iskola anatómiai múzeuma, a Musée Fragonard d'Alfort az 1900-as évek elején (vet-alfort.fr)

Ackermann (1898, 74. o.) munkájának elolvasása után jutottam el először a párizsi példányhoz. Ackermann azt állította, hogy az Alforti Állatorvosi Iskolai kapcsolatokkal rendelkező Musée Fragonard d'Alfort anatómiai múzeumának gyűjteményében megtalálható egy jumart csontváza. Az Alforti Állatorvosi Iskola (Écoles Nationales Vétérinaires d'Alfort) ma a Párizs melletti Maison-Alfortban található.

Ackermann ezen állítása késztetett arra engem, hogy felkeressem a múzeum weboldalát, amelyen, mint kiderült, valóban található egy, a jumartokról szóló oldal, és egy koponya fényképe is látható. A következőkben ezen oldalon talált szöveg fordítását közlöm (Az oldalt megtekintettem 2010. április 20-án, de azt azóta törölték. Az eredeti francia nyelv másolatát a 2. függelék őrzi): „A szörnyekkel keveset foglalkoztak az Écoles Vétérinaire korai éveiben, ám van egy kivétel, amely régóta vitát kavart: a jumart (jumard vagy jourmart). Ezt az állatot, amelyről azt mondják, hogy egy szarvasmarha és lófélék hibridje, [Claude] Bourgelat [az iskola alapítója] részletesen leírta, aki minden presztízsét felhasználta, hogy elfogadtassa a tudománnyal e fajok közötti kereszteződés lehetőségét.”

Charles Bonnet természettudóssal folytatott levelezésében részletes leírást adott az állatról: „Ez a

jumart nagyon erős volt. A homloka, a pofája és az alsó állkapcsa a tehénéhez hasonlított, de a fogai és a méhe a kancákéhoz volt hasonló. Fontos megemlíteni, hogy hiányzott az epehólyag.” (A szarvasmarháknak van, de a lovaknak nincs epehólyagja.) Bourgelat másutt azt is állította, hogy hibridet tudott létrehozni egy navarrai mén és egy tehén párosításával, amely mindössze négy hónapig élt, és inkább hasonlított az anyjára, mint az apjára. Az Écoles Vétérinaire alapítója (azaz Bourgelat) megjegyezte, hogy számos esetet is bemutatott az École de Lyonnak [a főiskola eredeti ága], és hogy Dauphiné (egy volt francia tartomány) minden bizonnyal az egyik olyan régió volt, amely különösen kedvező az ilyen hibridek előállítására szempontjából.

A jumartok egy olyan hatalmas vita középpontjába kerültek, amelyben a korszak jelentős biológusai hangoztatták véleményüket. Buffon a *Supplément à l'histoire des quadrupèdes* című művében felismerte, hogy a kancák és a bikák különböző nemi szerveik ellenére is képesek párosodni. Beszámolt arról, hogy 1767-ben megfigyelte, amint a molnárjának tanyáján napi két-három párosítást látott e jószágok között anélkül, hogy azt ellés követte volna. Buffon számára a jumart egy kitalált állatnak tűnt, bár elismerte, hogy más fajok közötti keresztezések lehetségesek, úgymint például a farkas és a kutya között. Garsaul, Haller és Huzard támogatta e véleményét, amely csaknem egy évszázados vita után mégis diadalmaskodni tudott.

A Musée Fragonard d'Alfortban tehát még mindig van egy jumart koponya, amely Bourgelat idejéből származik. A koponya gömb alakú, az alsó állkapocs hosszabb, mint a felső, a felső metszőfogak pedig hátrébb helyezkednek el, mint az alsók.

A koponya alatt látható címkén ez áll (2. kép): „Tête de jumard. Auteur: C. Bourgelat” felirat látható, ami

2. kép: Az Alfort-koponya

annyt jelent: „Egy jumart feje. Gyűjtötte: C. Bourgelat”. Ez a koponya az egyik olyan állattól származik, amelyről Bourgelat azt állította, ő maga birtokolt még az igazgatói és főfelügyelői szolgálata alatt az Alfort-i Francia Állatorvosi Nemzeti Főiskola munkatársaként. Mintegy huszonhat évvel Bourgelat halálát követően Rudolphi (Rudolphi 1805, 46. o.) leírta az Alfort-gyűjteményben található jumart teljes fejét és nyakát. Nyilvánvalóan ez a fej és a nyak a forrása az itt látható jumart koponyának, mert Goubaux (1888, 479. o., lábjegyzet) a 19. század végén is azt állítja, hogy habár a fej és a nyak már nem szerepelt a múzeum katalógusában, ő maga is látta ezt a darabot, és azért főzték ki, mert az már nagyon rossz állapotban volt, így már csak a fej csontos része maradt meg.

Ha a fenti szövegben említett jumart-koponya valójában egy jumart koponyája, akkor egyértelműen lehetségesek a lófélék és a szarvasmarha hibridjei, bármilyen képzeletbelinek is tűnnek ezek. A mitikus állatok koponyái nem kerülnek csak úgy múzeumi gyűjteményekbe. Tehát vagy tényleg létezett ez a hibrid, vagy a koponya hamisítvány, vagy egy egészen más lényhez tartozik. Fontos megjegyezni, hogy ez a múzeum gyűjteményében található koponya jelentősen eltér a tehén-, ló- vagy szamárkoponyától. Egyáltalán nem hasonlít sem a lóöszvérehez, sem pedig a szamáröszvérehez. Az itt bemutatott lóöszvérkoponya pedig a szamáröszvér koponyáját is prezentálhatja, hiszen Allen és Short (1997, 385. o.) azt mondja: „Még mindig nincs meggyőző bizonyítékunk arra vonatkozóan, hogy van-e konzisztens fenotípusos különbség a lóöszvérek és a szamáröszvérek között.” Tehát ha ez koponya nem jumarté, akkor mié? És vajon mik azok az állatok, amelyek az említett videóknak láthatók)?

A felhasznált források a szerzőnél megtalálhatók.

3. kép: Egy öszvér koponyája az Alforti Állatorvosi Iskola honlapjáról (vet-alfort.fr)

